

УДК 636.2:636.082

М.М. КОЛТА, кандидат сільськогосподарських наук

М.І. ПОЛУЛІХ, науковий співробітник

Інститут землеробства і тваринництва західного регіону НААН

В.І. ЗІНКЕВИЧ, **В.Я. ДАНЬКІВ**, кандидати сільськогосподарських наук

Передкарпатська дослідна станція Інституту землеробства і тваринництва західного регіону НААН

МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ В УМОВАХ ПРИКАРПАТТЯ

Наведено результати досліджень молочної продуктивності корів симентальської породи Прикарпаття та морфо-функціональні властивості їх вим'я.

Ключові слова: симентали, молочна продуктивність, лактація, проміри вим'я, корови, молодняк ВРХ, жива маса.

Області західного регіону досить різноманітні за природно-кліматичними та господарсько-економічними характеристиками, тому вирішення проблеми збереження і вдосконалення внутрішньопородних типів ВРХ у наявних і створених породах з різними напрямками продуктивності є вкрай потрібним.

Місцеві симентали Прикарпаття відзначаються добрими відтворювальними якостями та молочною і м'ясною продуктивністю, стійкіші порівняно з іншими породами до таких хвороб, як туберкульоз і лейкоз, характеризуються високим вмістом білка у молоці та найкращими його показниками для виготовлення сиру, добре пристосовані до місцевих природних і господарських умов. Тому селекційно-племінна робота з симентальською породою Прикарпаття спрямована на збереження, поліпшення, створення високопродуктивних стад молочною і комбінованою напрямів продуктивності з використанням бугаїв австрійської та німецької селекції [1 - 4].

Науково-дослідну роботу проведено у племрепродукторах “Літинське” Дрогобицького і “Бережниця” Жидачівського районів Львівської області.

Молочну продуктивність корів визначали на підставі щомісячних контрольних надоїв протягом лактацій.

© Колта М.М., Полуліх М.І.,
Зінкевич В.І., Даньків В.Я., 2010

Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2010. Вип. 52. Ч. II.

Екстер'єрну оцінку корів та молодняку проводили окомірно та шляхом зняття основних промірів і обчислення на їх основі індексів будови тіла протягом першої, другої і третьої лактації.

Відбирали високопродуктивних корів у плем'ядро і бикопровідну групу на основі їх господарсько-корисних ознак.

Вивчення морфо-функціональних характеристик вимені проводили шляхом окомірного визначення форми і зняття основних промірів (обхват, довжина, ширина і глибина чвертей, довжина передніх і задніх дійок і ін.).

Вміст жиру в молоці визначали один раз на місяць у середній пробі за день за Гербером.

Матеріали досліджень опрацьовано статистично за М. О. Плохінським [5].

У ТзОВ "Літинське" поголів'я великої рогатої худоби симентальської породи молочно-м'ясного типу налічує 253 голови. Для селекційно-племінної роботи відібрано 118 корів та 124 ремонтних телички різних вікових періодів, а саме: до одного року – 31 голова, від одного до двох років – 77 голів і старших 2 років – 16 голів.

Для поліпшення генеалогічної структури стада відібраних корів та телиць парувального віку, згідно з нашими рекомендаціями, у 2009 р. осіменяли спермою чистопородних симентальських елітних бугаїв-плідників німецької селекції Імаго 937169727/69727 та Вікхта 932375771/75771 (табл. 1).

1. Характеристика бугаїв-плідників, яких використовували у 2009 р.

Кличка та інвентарний номер бугая	Продуктивність			Комплексний клас
	надій, кг	% жиру	молочний жир, кг	
Матері				
Імаго 9727	9460	3,8	358	еліта рекорд
Вікхт 75771	7963	3,94	314	еліта рекорд
Батьки				
Імаго 9727	8064	4,6	277	еліта рекорд
Вікхт 75771	10310	4,18	431	еліта рекорд

Продуктивність 70 дочок бугая Імаго 69727 становила: надій молока 6103 кг, 4,12 % жиру, 251 кг молочного жиру, 3,59% білка. Від оцінених дочок бугая Вікхта 75771 отримали надій 5931 кг молока, 4,2% жиру, 249 кг молочного жиру, 3,37% білка.

На підставі даних зоотехнічного обліку 59 високопродуктивних корів відібрано в плем'ядро, а 19 - в бикопровідну групу. Чисельність корів впродовж 2009 р. зростає на 16 голів.

У племрепродукторі "Літинське" протягом 2009 р. продовжували формування генеалогічної структури стада на основі власного поголів'я, яке б відповідало цільовим параметрам і стандартам симентальської породи (дані щодо кровності, екстер'єру, молочної продуктивності та придатності до машинного доїння), відповідно було відібрано і сформовано стадо із 118 корів симентальської породи.

2. Молочна продуктивність і жива маса корів у племрепродукторі "Літинське"

Лактації	n	Надій, кг	Жир, %	Жива маса, кг
I	25	2183±134	3,79±0,05	465±14
II	23	2893±123	3,80±0,03	510±17
III і ст.	70	3540±113	3,85±0,07	545±20
У стаді	118	2872±109	3,80±0,03	505±16

Аналізуючи молочну продуктивність стада корів (табл. 2), можна зробити висновок, що підвищення надойв та використання генетичного потенціалу тварин може бути досягнуто тільки за умов поліпшення годівлі корів і молодяку та продовження племінної роботи з породою.

3. Характеристика корів за надоями і вмістом жиру в молоці

Надій за 305 днів лактації, кг	Кількість голів		Вміст жиру в молоці, %				
	n	%	3,60 – 3,69	3,70 – 3,79	3,80 – 3,89	3,90 – 3,99	4,00 і вище
2000 - 2500			-	-	-	-	-
2501 - 3000	25	21,2	3	18	4	-	-
3001 - 3500	10	8,5	-	4	6	-	-
3501 - 4000	54	45,8	7	28	7	12	-
4001 - 4500	9	7,6	1	3	2	3	1
4501 - 5000	14	11,9	1	5	3	2	2
5001 - 5500	3	2,5	-	1	1	1	-
5501 - 6000	2	1,7	-	-	1	1	-
6000 і більше	1	0,8	-	-	-	-	1
Всього	118	100	12	59	24	19	4

Відбір корів за розмірами молочної залози є одним із основних аспектів ведення селекційно-племінної роботи, адже відомо, що величина вимені прямо корелює із молочною продуктивністю (табл. 4).

4. Морфо-функціональні властивості вимені корів за лактаціями, см

Назва статей вимені	Лактації	
	I (n = 25)	III і ст. (n = 70)
Обхват	87,4	92,9
Довжина	23,6	27,5
Ширина	20,3	24,9
Глибина передніх чвертей	15,8	17,5
Глибина задніх чвертей	21,4	24,6
Висота вимені над землею	66,0	56,2
Передня чверть:		
довжина дійок	6,8	7,6
діаметр дійок в основі	2,5	2,8
Задня чверть:		
довжина дійок	6,3	6,9
діаметр дійок в основі	2,5	2,9
Віддаль між дійками:		
передніми	9,6	10,1
задніми	6,7	7,0

Дослідження морфо-функціональних особливостей вимені корів за лактаціями у ТзОВ «Літинське» свідчать, що у більшості тварин воно є придатним до машинного доїння (табл. 4). Так, у господарстві 42 корови мали ванноподібну форму вимені, 53 – чашоподібну і 23 – округлу, тобто більша частина з них має бажану ванноподібну та чашоподібну форму вимені (табл. 5).

У ТзОВ «Літинське» 60% корів мають швидкість молоковіддачі більше 1 кг/хв і 25% - більше 1,20 кг/хв.

У племрепродукторі "Бережниця" для поліпшення генеалогічної структури стада відібраних корів та телиць парувального віку осеменяли спермою чистопородного бугая-плідника симентальської породи німецької селекції Вікхта 932375771/75771 (М-III – 305 – 7963 - 3,94 – 314 – 3,32 – 264).

У господарстві утримують 146 голів великої рогатої худоби, з них 72 корови, 5 корів-первісток, 15 нетелей, 25 телиць до 1 року, 28 телиць, старших 1 року.

5. Оцінка вимені корів

Форма вимені	Кількість голів		Швидкість молоковіддачі, кг/хв					Непридатні до машинного доїння
	n	%	0,81 – 1,0	1,01 – 1,20	1,21 – 1,40	1,41 – 1,60	1,61 і більше	
Ванноподібне	42	35,6	-	19	12	11	-	-
Чашоподібне	53	44,9	3	35	13	2	-	-
Округле	23	19,5	2	17	4	-	-	-
Козяче	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього	118	100	5	71	29	13	-	-

У селекційне ядро відібрано 52 корови з продуктивністю більше 3290 кг молока, 3,87% жиру, 127 кг молочного жиру.

Ми провели оцінку корів за молочною продуктивністю. Так, надій у стаді в середньому становив 3120 кг молока, 3,85% жиру, 120 кг молочного жиру, середня жива маса корів 570 кг.

У 2009 р. ми взяли під контроль поголів'я тварин симентальської породи в одноосібних господарствах селян Львівської області. Так, в індивідуальному секторі Дрогобицького району (46 сільських рад) нараховано 14 566 голів ВРХ, з них 9341 корів, 1359 теличок від 1 до 2 років, 420 - від 2 років і старших, 3315 телят до одного року, 14 бугаїв-плідників, 117 бичків, старших 1 року. У Жидачівському районі (31 сільська рада) – 11 258 голів ВРХ, з них 7450 корів, 726 теличок від 1 до 2 років, 156 - від 2 років і старших, 1994 телят до 1 року, 32 бугаї-плідники.

У більшості одноосібних господарств Жидачівського і Дрогобицького районів, де збереглися пункти штучного осіменіння, закріплено тих бугаїв-плідників, яких використовують у громадському секторі. Це питання узгоджується з племслужбою області, оскільки поставлено завдання зберегти, поліпшити генофонд симентальської породи, нарощуючи поголів'я.

Висновки

1. У двох базових господарствах симентальської породи для подальшої селекційно-племінної роботи відібрано 111 високопродуктивних корів.

2. У племрепродукторі “Літинське” 5% корів мають молочну продуктивність більше 5000 кг, 65,3% - понад 3500 кг і 29,7% - від 2501 до 3500 кг.

3. Аналізуючи морфо-функціональні властивості вимені, ми встановили, що у 35,0% корів воно мало ванноподібну форму, в 46,0% - чашоподібну і в 19,0% - округлу.

Література

1. Розведення сільськогосподарських тварин з основами спеціальної зоотехнії : підручник / Т. В. Засуха [та ін.]. - К. : Аграрна наука, 1999. – 512 с.

2. Гузев І. В. Методика збереження генофонду локальних порід у закритих популяціях / І. В. Гузев, О. П. Чиркова // Методики наукових досліджень із селекції, генетики та біотехнології у тваринництві : наук. зб. / УААН, Інститут розведення і генетики тварин. – К. : Аграрна наука, 2005. - С. 14 - 21.

3. Методи селекції української червоно-рябої молочної породи / МАП України, УААН, Держ. наук.-вироб. концерн “Селекція”, Інститут розведення і генетики тварин УААН. - К. : [Б. в.], 2005. – 436 с.

4. Кравченко Н. А. Разведение сельскохозяйственных животных / Кравченко Н. А. – М. : Колос, 1973. - 486 с.

5. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. - М. : Колос, 1969. - 256 с.